

Stenogrammid

XIV Riigikogu, II Istungjärk, täiskogu korraline istung

Esmaspäev, 09.09.2019, 15:00

Toimetatud

15:00 Istungi rakendamine

1. 15:02 Riigikogu esimehe kõne

2. 15:14 Eesti Vabariigi presidendi kõne

15:31 Istungi rakendamine

3. 15:46 Vaba mikrofon

15:00 Istungi rakendamine

14:58

Lauldakse Eesti Vabariigi hümn.

15:01 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Tere päevast, austatud Vabariigi President, president Rüütel, Riigikogu, peaminister, ministrid, põhiseaduslike ametikandjad, eksksellentsid! Austatud külalised! Avan Riigikogu XIV koosseisu II istungjärku.

1. 15:02 Riigikogu esimehe kõne

15:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Palun Riigikogu kõnepulti Riigikogu esimehe Henn Põlluaasa.

15:02 Henn Põlluaas

Lugupeetud Eesti Vabariigi president, president Rüütel, Riigikogu liikmed, peaminister, Vabariigi Valitsus, põhiseaduslike institutsioonide esindajad, eksksellentsid, daamid ja härrad! Mul on väga hea meel tervitada teid Riigikogu XIV koosseisu II istungjärku alguse puhul. Eelmisel aastal tähistasime Eesti Vabariigi sajandat, juubeliaastat. Ka käesolev aasta on juubeliterohke: 135 aastat sinimustvalge lipu pühitsemisest, 150 aastat laulupidusid, 100 aastat eesti riigikeelt, 30 aastat trikoloori taasheiskamisest Pika Hermannini torni ja 30 aastat Balti ketist. Ka Riigikogu tähistas tänavu enda 100. aasta juubelit, mille puhul anti välja nii spetsiaalne postmark kui ka raamat Eesti parlamentarismi ajaloost. Eesti parlamentaarse demokraatia ajaloo pikkus ei ole võrreldav tuhandeaastase Islandiga. Kuid meie parlamentaarne demokraatia algas samal ajal Soome, Läti, Leedu, Tšehhi, Ungari, Poola ja mitmete teiste riikidega.

1920. aastal kiitis Asutav Kogu heaks põhiseaduse, mis oli üks demokraatlikumaid Euroopas, võimaldades ka rahvaalgatuslikke referendumeid. Deklareeriti, et Eesti rahvas tahab elada iseseisvat riiklikku elu rahvusriigina. Igavesti, nagu kinnitab ka meie tänane põhiseadus.

1934. aasta Pätsi-Laidoneri riigipööre tõi kaasa muutused. Algas niinimetatud vaikiv ajastu. Parlamendi tegevus peatati. Poliitilised oponendid suukorvistati ja tõrjuti riigielu juurest eemale. Riigivanem Päts asus enda mandaati ületades ja põhiseadust rikkudes ise riiki juhtima. Poliitilist valitsemismudelit iseloomustas autoritaarsus ja presidentaalne riigikord. Diskussiooni ja tõelise demokraatia puudumine oli kindlasti üks põhjustest, mis viis meid totalitaarse okupatsioonirežiimi vangistusse, kus kõik allus Moskvale, kommunistlikule parteile ja selle väärastunud ideoloogiale.

Mälestus iseseisvusest ja euroopalikust demokraatiast elas edasi rahva südames terve okupatsiooni aja. Tahe ja oskus oma eesmärged realiseerida ning poliitilisi asjaolusid ära kasutada tõi meid NSV Liidu lagunedes tagasi vabadusse. 28 aastat tagasi kuulutas Ülemnõukogu siinsamas saalis koostöös Eesti Komiteega välja Eesti taasiseseisvumise. Saime uuesti hakata üles ehitama oma riiki, parlamentaarse demokraatiaga riiki, kus kehtib võimude lahusus ning demokraatlikud väärtused ja inimõigused on tagatud igale inimesele. Võimude lahususe printsiip tähendab erinevate võimuharude, seadusandliku, täitevvõimu ja kohtute funktsioonide selgepiirilist määratlust ja tasakaalustatust. Kui kaob tasakaal, kannatab demokraatia. Kõik tasandid peavad mängima põhiseaduses neile ette nähtud mandaadi ja reeglite järgi. Tsiteerides Lennart Merit: "Ei saa mängida kabet [malet – *toim.*], tehes vahepeal kabekäike."

Austatud kolleegid! Poliitika on vaidluste, läbirääkimiste ja kokkulepete kunst. Just Riigikogu on koht, kus rahva tahte alusel sõlmitakse poliitilisi kokkuleppeid ja tehakse otsuseid. See ei tohiks olla konfliktide loomise või kultiveerimise koht. Parlamendil on roll, mida keegi teine täita ei saa. Me esindame siin kõik Eesti rahvast. Ka siis, kui valimistulemused poliitilistele oponentidele ei meeldi. Siit jõuan 2019. aasta Riigikogu valimiseni, kus enim hääli sai Reformierakond, talle järgnesid Keskerakond, Konservatiivne Rahvaerakond, Isamaa ja kõige viimasena Sotsiaaldemokraatlik Erakond. Läbirääkimiste tulemusena moodustati enamuskolitsioon Keskerakonna, Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna ja Isamaa vahel ning selle alusel formeeriti ka valitsus eesotsas peaminister Jüri Ratasega. Kolitsioon esindab suurima osa Eesti valijate tahet. Tegemist on demokraatliku ühiskondliku protsessiga, millega tuleb kõigil mõistuspäraselt leppida. Pikaleveninud kolitsiooniläbirääkimiste tõttu jäi meie kevadine tööperiood lühikeseks. Seda olukorda tuleb nüüd kindlasti parandama hakata. Järgnevate kuude ja aastate jooksul tuleb üha tugevamini pingutada, et seadusandlike meetmete kaudu võtta vastu ja viia ellu Eesti elu edasi viivaid otsuseid ja põhimõtteid.

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Eestis on olnud traditsiooniks anda uuele kolitsioonile sada kriitikavaba päeva ja seda joont on seni püütud ka järgida. Seekord tavast kinni ei peetud. Ei olnud sadat kriitika-ega ammugi vihavaba päeva, kevadet ega suve. Seda tava rikkusid nii opositsioon, ajakirjandus kui ka president, kes kuulutas küll 24. aprillil välja sada vihavaba päeva, kuid teatas juba varsti välismeediale, et vihkab ühte rahvalt mandaadi saanud parlamendierakonda. Vihkamine on emotsioon. Riigi juhtimine ja parlamenditöö peab olema ratsionaalne tegevus. Kahjuks domineerivad Eestis sageli just emotsioonid. Kuhugi on kadunud arukus ja argumenteeritud diskussioon ning asendunud alusetute süüdistuste ja sildistamisega. Enesekriitiliselt öeldes on Eestis poliitilise kultuuri mõttes veel palju arenguruumi. Vastasseisu väljakuulutamise, koostöö ja diskussiooni välistamine, kolitsiooni ja valitsuserakondade suhtes valede ja hirmude levitamine ning Eesti maine rikkumine välismeedias ei tee opositsioonile ega ka peavoolumeediale au. Siinkohal tahan aga kutsuda ka kolitsiooni, sealhulgas enda erakonna esindajaid, enamale vaoshoitusele, et mitte ise anda võimalust enda sõnade teisitimõistmiseks või pahatahtlikuks ärakasutamiseks.

Head kolleegid! Eesti Vabariik on ja jääb demokraatlikuks suveräänseks parlamentaarseks rahvusriigiks, mis on loodud eesti rahva kustumatu enesemääramisõiguse alusel selleks, et säilitada eesti rahvast, keelt ja kultuuri. See on raiutud meie põhiseadusesse. Just see peab olema kõikide põhiseaduslike institutsioonide vältimatuks imperatiiviks. Ma ei väsi seda kordamast. Just seda põhimõtet ja eesmärki oleme me kõik kohustatud järgima. Selleks oleme ka Euroopa Liidus ja NATO-s. Samas peame me rahvusparlamendina seisma hea, et Euroopa Liidu immigratsioonipoliitika, traditsiooniliste euroopalike väärtuste diskrediteerimine ning varjatud föderaliseerumistendentsid ei ohustaks meie põhiseaduslikke imperatiive. Euroopa Liit peab olema ja jääma suveräänsete riikide liiduks. Meie tegemised ja toimetamised on paratamatult seotud muutuva rahvusvahelise olukorra ja poliitikaga. Meile on oluline, milliseks kujuneb Brexit, mis saab Euroopa Liidust. Peame hoolega jälgima Venemaad seoses viimase agressiivsuse ja sõjaliste õppustega. Sanktsioonide leevendamine ilma, et Venemaa oma käitumist muudaks, ei tule kõne allagi. Kahjuks teeb ENPA-s juhtunu meid ettevaatlikuks. Siit tulenevalt on NATO tugevam kohalolek Eesti julgeoleku peamisi prioriteete, nagu ka transatlantiliste suhete tugevdamine meie suurima liitlase USA-ga. Oluline on muidugi heade suhete jätkumine ja süvenemine kõikide meie liitlaste ja sõpradega.

Lugupeetud kolleegid! Juubeliaastal oleme harjunud vaatama minevikku, nii tegin ka mina. Minevikust jõuame aga läbi praeguse ajahetke tulevikku. Me peame jätma oma lastele ja lastelastele kauni, stabiilse ning eduka Eesti. Riigikogu peab aktiivselt panustama pikaajaliste probleemide lahendamisse. See nõuab Riigikogult rohkem omaalgatust, enda rolli ja sõltumatuse suuremat teadvustamist ning ainult

kvaliteetsete ja otstarbekate seaduste vastuvõtmist. Kindlasti aitaks see tõsta ka rahva usaldust Riigikogu kui institutsiooni vastu. Väljakutsete arv ja haare, mida peame seadusloomes lahendama, on suur. See töö on raske, kuid kindlasti inspireeriv ja innustav. Loodan väga, et meie töö Riigikogus saab olema rohkem koostööaldis ja teineteist mõistev, sest üheskoos suudame me Eesti jaoks palju rohkem ära teha kui seni või teineteisele vastandudes. Soovin teile kõigile head uue hooaja algust, kainet mõtlemist, lugupidamist kolleegide vastu ja tulemuslikke diskussioone. Elagu Eesti, elagu demokraatia! Aitäh! (Aplaus.)

2. 15:14 Eesti Vabariigi presidendi kõne

15:14 Esimees Henn Põlluaas

Lugupeetud proua president, palun teid Riigikogu kõnetooli!

15:14 Eesti Vabariigi president Kersti Kaljulaid

Austatud president Rüütel! Kallis Riigikogu! Hea Riigikogu juhatus! Peaminister! Vabariigi Valitsus! Head uut hooaega!

Mind aga paneb muretsema silmapiir. Horisont. Täpsemalt öeldes see, mis on horisondi taga. On nii palju niidiotsi, mida me peaksime sikutama. Niidiotsi, mis viivad meid uute võimalusteni. Uute leidudeni, mis aitavad tekitada kasvu ja edenemist. Ka niidiotsi, mis tekkinud me senistest püüdlustest, senistest lootustest ja tahtmisest neid lootusi täita. Aga ka niidiotsi, mis täna tunduvad pigem viivat murede ja valukohtadeni meie ühiskonnas. Kuid teate, ka nendel niidiotstel on suur potentsiaal: kui me ei pelga, kui me hakkame kohe harutama, võivad need osutuda mitte mure lappimise ja häda leevendamise kohtadeks, vaid jätkuva eduni viivateks teetähisteks.

Iga rahva ajaloost leiab seiku, mil hädast sai hilisem õnnestumine. Meenutagem.

Me rahareform, mis tõi meid läbi 20 aasta euroalale välja, kartmata oma raha kestmise ja tugevuse pärast. Sündinud vajadusest taastada inimeste usk raha väärtusse ja riigi lubadustesse.

Me proportsionaalne maksusüsteem. Sündinud suutmatusest keerukat mudelit hallata ja vajadusest motiveerida üha suurema palga teenimist ja ka ausat deklareerimist.

Me e-riik. Sündinud me suutmatusest paberist ja kontoritest pakatavat riiki üles ehitada.

Kas see rida peab siinkohal lõppema? Ei pea. Meil on ikka selliseid niidiotsi. Paljulubavaid ja selliseidki, mis on esmapilgul pigem pelutavad.

Me põlevkivienergeetika. On ilmne, et ühest sektorist saab varsti kaks: põlevkivi ja energiatootmise teed lähevad lahku. Samamoodi peame suutma ka eraldi vaadata energiatootmist ja täna põlevkivi kaevandamisega seotud inimeste võimalikke sotsiaalseid probleeme ja nende lahendamist.

Energiatootmine peab muutuma roheliseks, põlevkivi jääb ootama, kuni leiame sellele keskkonnasõbralikuma rakenduse. Tallinna Tehnikaülikoolis on aastakümneid neid alternatiive ka uuritud, kuidas kasutada põlevkivisaadusi ilma süsinikdioksiidi atmosfääri vabastamata.

Energiatootmine läheb samal ajal oma teed, täiesti sõltumata sellest, kas Euroopa riikide kokkulepe aastaks 2050 on kliimanetraalsus või 80% kliimanetraalsus. Meetmed, mida vajame, on ju ühed ja samad. Rohelisemad alternatiivid tuleb muuta meie võrkudes teretulnuks. Seda on lihtne teha seadustega, aga natuke keerulisem läbi roheliste kiirete reservide loomise. Sest selliste reservideta võib küll luua palju rohelist tootmisvõimsust, aga kusagil jääb ikkagi süsteemi sisse senine, saastava reservi hoidmine.

Neid reserve võib meile pakkuda ka turg, aga sel juhul peame me selle reservide turu ka looma, ja see on jällegi selle saali töö. Roheliste reservide tehnoloogiad on täiesti olemas, aga ka nendele tuleb turul see ruum luua. Selleks vajalikud ümberkorraldused pakuvad uut hingamist targal võrgul põhinevate tipukoormuste hajutamise teenuste arendajatele, isegi tootmise ajatamise turu kujunemisele. Igatahes, kõik on tegelikult teie kättes. On mõistlik luua jälle seda kuulsat Eesti uute tehnoloogiate jaoks vastuvõtlikku ja lubavat seadusruumi, vältimaks riigi enda vajadusi investeerida. Nii tagame paindliku energia tootmise ja salvestamise mehhanismi kujunemise, mis erineb tänasest tõenäoliselt ka võimaluste mitmekesisuse poolest.

Kõrged CO₂ hinnad ja suured ööpäevased hinnakõikumised turul hakkavad meile looma uusi võimalusi ja alternatiive, kui me oleme kiired kohanejad. Neid alternatiive ei teki, kui hoiame avaliku rahaga kinni

eilset päeva, olgu siis kõne all tootmine või reservid. Ja need alternatiivid tekivad, kui koos oma põhjamaiste turupartnerite ja lõunasse jäävate võrguarenduspartneritega seame paika ühise eesmärgi: regionaalne energiasõltumatus, aga nüüd juba keskkonnasõbralikul kujul. Mõned kiirelt realiseeritavad ideed on ju juba olemas: näiteks Põhjamaadega koos ja Euroopa ühendamise rahastut kasutades saaksime välja arendada meres asuva tuuleparkide jaoks vajaliku võrgutaristu, mida eraettevõtted võivad kasutada oma meretuuleparkide liitmiseks.

Jätakuvalt on ühtaegu nii võimalus kui ka murede allikas me seest veidi pehkinud ja vananenud e-riik. E-riik vajab isegi teenuste taseme hoidmiseks täna lisaraha, aga ta peab samal ajal valmistuma hetkeks, mil kvantarvutid muudavad tänased identimise meetodid juba täiesti kõlbmatuks. Peame mõtlema, kuidas me sellel hetkel omame kiiret ja eelarveliselt kättesaadavat ligipääsu uutele identimismudelitele, mida küll õnneks juba siinkandis erasektoris arendatakse. Ja veel palju enne seda hetke peame leidma ressursse aegunud kasutajaliideste parandamiseks, vajaliku küberturvalisuse hoidmiseks, *once-only* põhimõtte pidevaks tagamiseks süsteemide sujuvama infovahetusega, kui see avaliku teenuse tarbimise mugavamaks teeb. Selle saali töö on lisaks eelarvestamisele muidugi ka seadusloome kohandamine. Meie uued teenused, e-riigi teenused on pigem proaktiivsed – meie loodud algoritmid otsustavad kellegi või millegi kohta kogutud info põhjal kellelegi kuhugi appi minna.

Selleks vajame me uut ühiskondlikku kokkulepet. Senine on olnud, et riik ei kasuta omaniku teadmata tema andmeid selleks, et kellegi suhtes midagi otsustada. Mõnes pilootteenuses, nagu üksi elava pensionäri lisapension, oleme juba senisest paradigmat väljunud: me osutame inimesele teenust nii, et ta ei pea selle olemasolust isegi teadma. Kui jutt on raha maksmisest, siis on kõik sellega vahest nõus. Aga näiteks NEET-noorte seadus toob sotsiaaltöötaja NEET-noore ukse taha abi pakkuma, sest süsteem ütleb: see noor ei tööta, ei õpi, ei ole lapsega kodus. See on vajalik teenus, nagu näitab ka abi saanud noorte suur hulk nende hulgas, kellele seda on pakkuma mindud. Aga selliste teenuste pakkumiseks peame uuendama riigi ja kodanike vahelist kokkulepet, mis puudutab andmete kasutamist. Uuendamist vajab arusaam, millal ja kuidas on e-riigi kodanikul võimalus sellistest teenustest ka loobuda. Tänane seadus ütleb, et siis, kui sotsiaaltöötaja tuleb ukse taha, siis saab keelduda. Aga selleks ajaks on ju infokorje juba toimunud. Kas me oleme sellega nõus või tahame varasemat loobumisvõimalust? Kuidas seda lahendada üldise põhimõttena, mitte iga proaktiivse teenuse seadusega eraldi? Kui me ühest ja lihtsalt arusaadavat ning kommunikeeritavat lahendust ei leia, võib inimeste usaldus oma andmeid riigile anda hakata vähenema. Keegi peale Riigikogu, keegi peale teie ei saa siin anda vastust. Keegi peale teie ja teie arutelude ei saa viia meid uue ühiskondliku ühesuguse arusaamani.

Võtame kolmanda suure probleemi: meie ühtluskool, milles ilmnevad kihistumise märgid, vaatamata sellele, et need on veel võrreldes enamiku maailma riikidega väheolulised. Aga need on olemas. Ühe Tartu valikkooli õpetajad märgivad Tartu tagamaa maakoolidest tulijate alanenud konkurentsivõimet võrreldes kas või kümne aasta taguse ajaga. See on ohu märk.

Tuleb kiiresti reageerida, et endiselt oleks igal lapsel igast Eesti koolist võimalik jõuda Tartu Ülikooli ja teistesse meie peadesse kõrgkoolidesse, sõltumata vanema rahakoti paksusest ja pere elukohast. Meie ühtluskool on rahvuslik rikkus, see ei tohi kaduda. See on sotsiaalse mobiilsuse tagatis, see on tuleviku ühiskonna sidususe kõige olulisem element, mille hoidmise eest me praegu vastutada oskame. Nagunii on tulevikus palju määramatust, hoiame siis korras vähemalt selle pisikese osa tulevikku, mida me täna mõistame ette näha.

Meil on ka koolidest-ülikoolidest välja langevad poisid ja noormehed, kes ilmselgelt vajavad uuenevat haridusmudelit kiiremini kui tüdrukud. Meil on eestlased laias maailmas, kes vajavad oma lastele üleilmakooli, mis pakuks internetiõppe vahendusel täielikku Eesti gümnaasiumiharidust. Kõigi kolme probleemi lahenduse osaks on tehnoloogilisem kool. Uurimused näitavad, et enne interneti tulekut laste ellu olid tüdrukutel alati paremad inglise keele hinded, aga nüüd on poistel. Kui varem olid ühes vanuses lastel ennustatavalt sarnased teadmised, siis nüüd enam ei ole, ja seda väga erinevates õppeainetes. Seega, meie kool peab muutuma. Koolist peab õpetamise koha asemel saama toetatud õppimise koht, kus iga laps klassis saab tegeleda vajadusel veidi erinevate asjadega talle kättesaadavate õppematerjalide toel. Ilmselgelt hakkavad need materjalid pakkuma tagasisidel põhinevaid ülesandeid, võimaldades lastel liikuda oma teadmistes uuele tasemele ja siduda erinevate valdkondade teadmisi. Jah, see kõik hakkab sarnanema arvutimängudega, mis tekitab ehk meis, eakates, veidi kõhedust, aga see tagab meie lastele teadmiste omandamise viisi, mis vastab nende ootustele ja vajadustele.

Samal ajal, vaatamata tehnoloogilise kooli arengule, peame eraldi pingutama laste suhtlemisoskuste ja ühiskonnana toimimise võime arendamise nimel. Koolist saab koht, kust saadav põhiline üldpädevus,

nagu tänapäeval seda nimetatakse, peab olema inimeseks olemise kõrge kunst, empaatiavõime areng, ühiskonna toimimise mõistmine ja mõtestamine. Ühiskonnaõpetuse tunnis peaksid lapsed saama senisest parema ettevalmistuse ka demokraatia mõistmiseks, demokraatlikus protsessis osalemise võimalustest ja ka kaasnevast vastutusest. Paranema peavad noorte teadmised sellest, miks õigusriik on tähtis, miks ei saa alati otsustada vaid enamuse huvist lähtuvalt, mida üldse tähendavad universaalsed inimõigused, miks on oluline meedia- ja sõnavabadus, kuidas ennast kehtestada teisi kiusamata, nii koolis kui hiljem ka tööl. Vägivallata ühiskond sünnib kõrgetest sotsiaalsetest oskustest. Siin on meil veel väga pikk tee minna.

Samasuguseid murekohti, millest leida võimalusi, pakub meie elu veel palju. Ei ole täna ega tulevikuski ühes kõnes aega neid kõiki lahti mõtestada ja lahendusi pakkuda.

Me tehtud haldusreform, millega ei käinud kaasas omavalitsuste rahastamise reform. Ilma olulise otsese maksutuluta, mille kasutamist keskkvalitsus ette ei kirjuta, ei ole subsidiaarsuspõhimõtte – s.o kohaliku iseotsustamise põhimõtte – tõeline kasutamine Eesti juhtimises mõeldav. Usaldame oma omavalitsusi, usaldame neid rohkem! Suures osas neist on piisavalt oskusi, nutikaid inimesi ja pealehakkamist, et neile anda ka rohkem tegutsemisruumi ja -vabadust.

Me vananev rahvastik, suurenev vajadus haigusi ennetada, et jääda toimiva ravisüsteemiga riigiks, millele tervishoiukulud üle jõu ei käiks. Me rahvatervise seisund, geenivaramu või lihtsalt terve mõistuse abil ennustatavaks muutunud suur hulk terviseprobleeme, mida saab nõustamisega vältida ja leevendada.

Me ülikoolid, kellest parim on maailma tipus, 300 parema kooli hulgas, kuigi õpetab maailma ainsa *alma mater*'ina me lapsi eesti keeles, aga kus üha selgemalt avaldub konsolideerimata sektorile omane rahapuudus.

Kohtla-Järve ja varsti ka Jõhvi gümnaasium, kes on julgelt otsustanud hüpata tundmatusse vette, julgustades õppima ainult eesti keeles. Sarnase lahenduse puudumine Narvas. Sillamäelased, kes näevad vaeva oma lastele eestikeelse õppe võimaldamisega.

Me heade teadmistega varustatud sotsiaalsektor, kus on palju suure südamega inimesi, kes Norra ja Euroopa rahaga, heade omavalitsejate toel ja innustusel, tihti omaenda omaste probleemidest tõugatuna, on loonud parimate teadmistega valdkonna, mis ei suuda pakkuda parimat teenust valitsejate tähelepanu nappuse tõttu – sest sõnad on alati suuremad, kui eelarvesse mahub.

Me seksuaalvägivalla abikeskused, mis on aastaid toimetanud üksikute entusiastide toel, kes näevad pöördujate arvu selget kasvu ja mõistavad, et kui riik süsteemselt võimsust ei kasvata, oleme petnud neid, kellele ütleme: ära vaiki, tule ja räägi, mis juhtus!

Me noored, kes tahavad vägivallatut Eestit, kus kõik lapsed kasvavad turvalistes peredes, omandamata mustreid, mis ütlevad: jõud, sõim ja jämedus on need, mis elus on tähtsad ja viivad edasi.

Lühidalt, kõik need, kes usuvad imedesse. Kes ei arva, et maailm ongi paratamatu küüs küüne ja hammas hamba vastu olelusvõitlus, kus võidab tugevam, nahaalsem ja küünilisem. Kõik need, kes veel ei ole pettunud, kes veel ei ole küünilised, kes ei tee asju omaenda kitsast huvist lähtudes.

Meie taga on Eesti põhiseadus. Meie taga on rahvusvaheline sõprade ring, kes toetub sarnastele alusväärtustele. Ja meile endile loodavad need, kellel on meist vähem vabadusi ja võimalusi.

Aga meil on ka enesekindel rumaluse paraad. See uhke ebakompetentsus ja üleolev suhtumine süvenemisse, teadusesse, haritusse – ka see on niidiots, mis näitab meile probleemi, murekohta, aga me saame selle edukalt sikutades pöörata kultuurieduks, keeleuuenduseks, teadusuuenduseks, poliitikauuenduseks.

Täna on universaalsete inimõiguste ja demokraatlike väärtuste eest jätkuv seismine tihti ebamugav, rünnatav ja halvustatav. Aga tõeliselt selgubki just neil ajaloohetkedel, mis on pigem keerulised, milline siis on meie Eesti tegelikult. Demokraatlik või totalitaarset vaikelu hindav? Vabadust armastav või pelgav? Jõudu või väärtusi austav? Nutikaid uusi lahendusi otsiv või vanadest kulukalt kinni hoidev? Uudishimulik maailma põnevate võimaluste suhtes või umbusklikult endasse sulguv?

Teie siin saalis oletegi need, kes otseselt vastutavad, et nendel küsimustel oleksid vastused. Te olete vabad kujundama, millised on need vastused – aga siiski selle põhiseaduse piires, mille Eesti rahvas on heaks kiitnud. Te olete oma otsustes vabad, aga siiski mitte täiesti – vastavalt põhiseadusele peate lähtuma kõigi Eesti inimeste ootustest, mitte vaid oma valija ootusest.

Teie olete me õigusriigi hoidjad ja see on suurem vastutus kui olla lihtsalt seadusandja. Selle vastutuse eest ei saa põgeneda, grüpiidentiteedi ega fraktsiooni seisukoha taha varjuda. Kas teie otsused tegelevad ühiskonnale oluliste küsimustega? Mina usun, et tegelevad. Kas Eesti inimene saab ka

edaspidi uskuda oma riigi põhiseadust ja seadustega antud lubadusi, isegi väga pikaajalisi? Mina usun, et saab. Te saate luua lootust, te saate luua kindlustunnet, aga ka küünilisust ja veendumust, et igaüks, ka siin saalis, seisab vaid iseenda või kitsa ringi huvide eest.

Mina igatahes soovin, et võidaks hoolimine ja headus. Ja ma usun, et see võidab. Sest see kõik on teie kättes, kallis Riigikogu. Jõudu tööle! (Aplaus.)

15:31 Esimees Henn Pöllumaa

Tänan teid! Ma tänan teid, proua president!

15:31 Istungi rakendamine

15:35

Laulab kontsertkoor. (Aplaus.)

15:35 Esimees Henn Pöllumaa

Aitäh! Veronika Portsmuthi Kooriakadeemia kontsertkoori esituses kõlas Doris Kareva ja Tõnu Kõrvitsa laul pealkirjaga "Emakeelelaul". Tänan lauljaid ja nende dirigenti Veronika Portsmuthi. (Aplaus.) Ja nüüd palun saalil tõusta, Eesti Vabariigi president lahkub.

Nüüd, lugupeetud Riigikogu liikmed, läheme tänase istungiga edasi ja kõigil on võimalus üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnisson, palun!

15:36 Valitsuse esindaja Heili Tõnisson

Lugupeetud esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna 14 seaduseelnõu ja esitab kaks Riigikogu otsuse eelnõu. Esimeseks, konsulaarseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Teiseks, välisteenistuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Kolmandaks, Eesti Vabariigi valitsuse ja Jaapani valitsuse vahelise töötamisõigusega turismi kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab nimetatud kolme seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust välisminister Urmas Reinsalu. Neljandaks, meresõiduohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Viiendaks, energiamajanduse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab eelnimetatud seaduseelnõude menetlemisel Vabariigi Valitsust majandus- ja taristuminister Taavi Aas. Kuuendaks, Eesti Vabariigi valitsuse ja Euroopa Kosmoseagentuuri vahelise Eesti ühinemist Euroopa Kosmoseagentuuri asutamise konventsiooniga käsitleva kokkuleppe muutmise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu. Selle seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust väliskaubandus- ja infotehnoloogiaminister Kert Kingo. Seitsmendaks, karistusseadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Kaheksandaks, Euroopa Parlamendi valimise seaduse, kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse, Riigikogu valimise seaduse, rahvahääletuse seaduse ja karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu. Üheksandaks, Riigikogu otsuse ""Kriminaalpoliitika põhialused aastani 2030" heakskiitmine" eelnõu. Kümnenendaks, Riigikogu otsuse ""Õigusloomepoliitika põhialused aastani 2030" heakskiitmine" eelnõu. Riigikogus esindab kahe seaduseelnõu ja kahe Riigikogu otsuse eelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust justiitsminister Raivo Aeg. Üheteistkümnenendaks, atmosfääriõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Kaheteistkümnenendaks, keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab eelnimetatud seaduseelnõude menetlemisel Vabariigi Valitsust keskkonnaminister Rene Kokk. Kolmeteistkümnenendaks, meretöö seaduse ja meresõiduohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust sotsiaalminister Tanel Kiik. Neljateistkümnenendaks, kodakondsuse seaduse ning põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust haridus- ja teadusminister Mailis Reps. Viieteistkümnenendaks, kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust siseminister Mart Helme. Ja kuueteistkümnenendaks, kaitseväeteenistuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust rahandusminister Martin Helme. Head alanud hooaega, jõudu tööle!

15:40 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena palun Üllar Saaremäe!

15:40 Üllar Saaremäe

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud peaminister! Lugupeetud valitsus! Hääd kolleegid! Eesti riigi eesmärk on tagada Eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimine läbi aegade. Seetõttu annan Eesti Keskerakonna, Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna ja Isamaa erakonna nimel üle otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele eesti keele elujõu, arengu ja õppe tugevdamiseks" eelnõu. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 154 lõike 1 alusel teeme valitsusele ettepaneku töötada välja eesti keele arengukava aastateks 2021–2035, mille kümme põhimõtet on loetletud eelnõus. See eelnõu käsitleb eesti keele arengut väga laialt, alustades eesti keele rollist avalikus ruumis, igapäevaelus ning lõpetades digivaldkonnaga.

Eelnõus loetletud põhimõtted on konkreetsed. Vajame, et eesti keele arengukava hõlmaks kõiki haridusastmeid ning kõiki teadus- ja eluvaldkondi. Näeme ette ka eesti keele mitmekesisuse säilitamise alates piirkondlikest erikujudest, millel on oluline osa eestlaste identiteedis, ja lõpetades viipekeelega. Meie nägemuse kohaselt peab valitsus vaatama haridussüsteemi laiemalt. Anname valitsusele ülesande töötada välja konkreetne ja detailne kava eestikeelse hariduse arendamiseks, mis võimaldaks lastel õppida eesti keeles kõigis kooliastmetes. Lõpptulemuseks peab saama, et meie haridussüsteem tagaks kõigile hea riigikeeleoskuse.

Mina olen pärit Ida-Virumaalt, õppinud Kohtla-Järvel. Tõstaksin esile selle, et erilist tähelepanu pööratakse eesti keele olukorrale Ida-Virumaal. Viimased uudised sealse riigigümnaasiumi kohta valmistavad heameelt ja see on ehe näide sellest, kuidas poliitiline otsus, motiveeritud koolijuhtkond ja kohalik tugi tagavad eestikeelse hariduse. See näitab, et suurem tähelepanu Ida-Virumaa keelekeskkonnale on oluline. Sisulist arutelu! (Aplaus.)

15:42 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Olen Riigikogu juhatusel nimel võtnud vastu 17 eelnõu ja juhatus otsustab nende menetlemise vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele.

Aga nüüd on mul lugupeetud Riigikogule öelda edasi paar teadet. Täna pärast täiskogu istungi lõppu toimuvad siin istungisaalis järgmiste toetusrühmade asutamise koosolekud. Esiteks, Linnamäe hüdroelektrijaama kaitse toetusrühm, kokkukutsuja Kai Rimmel. Ja teiseks, Elusamuse toetusrühm, kokkukutsuja Annely Akkermann. Ja kolmandaks tahan ma lugupeetud kolleegidele meelde tuletada, et peale tänast istungit olete kõik kutsutud meie avaistungi tähistamisele, uue hooaja alguse tähistamisele Valgesse saali.

15:42 Esimees Henn Põlluaas

Aga nüüd paluks kohaloleku kontrolli. Me jõuame veel päevakorrani.

Kohaloleku kontroll

Nii, täiskogul on kohal 89 rahvasaadikut, puudub 12.

Järgmisena panen hääletusele Riigikogu täiskogu II istungjärgu 1. töönädala päevakorra kinnitamise.

Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Päevakorra kinnitamise poolt on 78 rahvasaadikut, vastu 1, erapooletuid ei ole ja ei osale 10 saadikut.

Seega on päevakord kinnitatud.

3. 15:46 Vaba mikrofoni

15:46 Esimees Henn Põlluaas

Kõigil soovijatel on peale haamrilööki võimalus registreeruda sõnavõtuks vabas mikrofonis. Kõnesoove ei ole, istung on lõppenud. Soovin teile head uut istungjärku!

Istungi lõpp kell 15.46.

